Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 04. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2422/2019, ECLI:CZ:NS:2021:25.CDO.2422.2019.1

Číslo: 6/2022

Právní věta:

Koncept sdílené újmy, která je důvodem ke snížení peněžité náhrady za neoprávněný zásah do osobnostních práv, je založen na úvaze, že nemajetková újma spočívající v duševním strádání skupiny blízkých osob je snášena lépe díky jejich vzájemné psychické podpoře a peněžitá náhrada této újmy není mechanickým součtem náhrad za újmu členů takové skupiny, neboť slouží k opatření hmotných a nehmotných statků, jež zmírňují nemajetkovou újmu poškozených a mohou přinášet užitky a požitky, které tuto újmu zmírní, více poškozeným současně.

Pokud se souběžně na zásazích do osobnostních práv obdobnou formou podílelo více subjektů, které tuto újmu odčiňují, je to důvod ke snížení peněžité náhrady, jelikož újmy způsobené těmito subjekty se navzájem překrývají a adekvátní míra požitků, jimiž lze tyto újmy zmírnit, nemůže být určována prostým součtem náhrad od všech odpovědných subjektů.

První zveřejnění informací, které zasáhne do soukromí dotčených osob, zpravidla vyvolává nejzávažnější a nejintenzivnější újmu, ale pozdější opakování a doplňování těchto informací znemožňuje, aby byly zapomenuty, což nepochybně způsobenou újmu prohlubuje, a musí tudíž mít vliv i na určení přiměřené náhrady. V takovém případě nemá místo obecný úsudek o zeslabování újmy způsobené zásahy do osobnostních práv postupem času.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.04.2021

Spisová značka: 25 Cdo 2422/2019

Číslo rozhodnutí: 6

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Ochrana osobnosti, Promlčení

Předpisy: § 101 obč. zák.
§ 13 obč. zák.
§ 2951 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 25 Cdo 3377/2018, uveřejněný pod číslem

97/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1752/2019, uveřejněný pod číslem 73/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2507/2005, uveřejněný pod číslem 38/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4431/2007, uveřejněný pod číslem 98/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 27/2020, uveřejněný pod číslem 59/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, uveřejněný pod číslem 67/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, uveřejněný pod číslem 52/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 9. 1974, sp. zn. 2 Cz 19/74, uveřejněný pod číslem 38/75 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2308/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2947/99

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2016, sp. zn. 30 Cdo 2007/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 30 Cdo 833/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2876/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3322/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. 30 Cdo 83/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1004/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2887/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3694/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3423/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1092/2011

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14, N 221/79 SbNU 545

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobců změnil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 9. 2018, sp. zn. 22 Co 91/2018, ve výroku II tak, že rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 23. 4. 2018, sp. zn. 15 C 30/2016, se ve výroku III ve vztahu k žalobkyni c) v rozsahu 300 000 Kč potvrzuje a v

rozsahu dalších 200 000 Kč se mění tak, že se žaloba zamítá; jinak dovolání zamítl.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobci se žalobou podanou dne 28. 1. 2016 domáhali ochrany svých osobnostních práv a žádali, aby žalované byla uložena povinnost odstranit ze svých systémů a databází v žalobě specifikované články a fotografie, dále povinnost upustit od zveřejňování jakýchkoliv informací, komentářů či jiných sdělení a výroků o soukromém a rodinném životě žalobců, zejména pak o biologickém původu a způsobu početí žalobkyně c) a žalobce d), vzájemných příbuzenských a rodičovských vztazích mezi žalobci a vzájemných partnerských a intimních vztazích mezi žalobcem a) a žalobkyní b). Na náhradu nemajetkové újmy po žalované požadovali zaplacení částky 2 000 000 Kč každému z nich.

2. Obvodní soud pro Prahu 7 rozsudkem ze dne 23. 4. 2018, č. j. 15 C 30/2016-268, zastavil řízení v části, jíž se žalobci domáhali odstranění ve výroku specifikovaných článků z elektronických systémů (výrok I), částečně vyhověl žalobě na upuštění od šíření označených informací o žalobcích a částečně žalobu o zdržovacím nároku zamítl (výrok II), uložil žalované povinnost zaplatit žalobci a) částku 2 000 000 Kč, žalobkyni b) částku 2 000 000 Kč, žalobkyni c) částku 500 000 Kč a žalobci d) částku 500 000 Kč (výrok III), zamítl žalobu v části, jíž se žalobkyně c) a žalobce d) domáhali každý zaplacení částky 1 500 000 Kč (výrok IV) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok V).

3. Rozsudkem ze dne 17. 9. 2018, č. j. 22 Co 91/2018-370, Městský soud v Praze jako soud odvolací částečně změnil a částečně potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II (výrok I), změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku III jen tak, že se žaloba zamítá v rozsahu žalobního návrhu, aby žalovaná byla povinna zaplatit žalobci a) částku 1 250 000 Kč, žalobkyni b) částku 1 250 000 Kč, žalobkyni c) částku 350 000 Kč a žalobci d) částku 350 000 Kč, jinak [tj. ve vztahu k žalobci a) a žalobkyni b) vždy co do částky 750 000 Kč a ve vztahu k žalobkyni c) a žalobci d) vždy co do částky 150 000 Kč] ho potvrdil (výrok II), potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku IV (výrok III) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok IV). Odvolací soud se ztotožnil se soudem prvního stupně v tom, že žalovaná neoprávněně zasáhla do osobnostních práv žalobců, nikoli však již v otázce výše přiměřeného zadostiučinění. S ohledem na předvídatelnost soudního rozhodnutí poukázal na spory, které žalobci vedou se společnostmi E. M., a. s., RF H., s. r. o., B. M. P., v. o. s., a B. M., v. o. s., ve skutkově obdobných případech. Porovnal rozsah zásahů v těchto případech a částky zde přiznané. Poukázal na čtenost jednotlivých periodik, respektive návštěvnost internetových stránek a počet článků, jimiž docházelo k opakovaným neoprávněným zásahům do práv žalobců po dobu několika let. Následně se na rozdíl od soudu prvního stupně detailně zabýval obsahem jednotlivých článků. Zdůraznil, že při ochraně osobnosti je primárním významem zadostiučinění funkce satisfakční, i když úlohu preventivního významu zákonu odpovídajícího a spravedlivého zadostiučinění nelze vylučovat. Odkázal přitom na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4431/2007, publikovaný pod č. 98/2010 Sb. rozh. obč., a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1231/2011. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že u nezletilých žalobců nemohl zásah i vzhledem k jejich nízkému věku dosáhnout takové intenzity jako u dospělých žalobců. Klíčový je z hlediska prevence a ochrany nezletilých zdržovací nárok. Zohlednil, že uveřejňování informací ze soukromí žalobců není odůvodněno žádným veřejným zájmem, žalobci si své soukromí střeží, neposkytli žalované žádné soukromé informace, žalovaná to však nerespektovala, považovala za svou povinnost „slídit“ v soukromí žalobců, doba zveřejňování článků a fotografií žalobců i jejich počet byly mimořádně rozsáhlé. Na druhé straně vzal v úvahu, že tón článků nebyl zlovolný či odsuzující, ale spíše zvědavý a fandící dobrému konci, že předžalobní výzva nebyla ignorována, žalovaná ustala se zveřejňováním článků ze soukromí žalobců a odstraňovala, byť ne zcela důsledně, uveřejněné články z webových stránek. Při stanovení výše náhrady soud přihlédl i k tomu, že vzniklá újma je pro žalobce újmou sdílenou, že tuto újmu z důvodu souběžných zásahů odčiňují i další osoby (vydavatelé jiných

periodik) a že žalobci podali žalobu až 3,5 roku poté, co začaly být články publikovány, což svědčí o nižším vnímání újmy i oslabuje funkci zadostiučinění. Dovodil, že přiměřenou částkou, jež by měla být poskytnuta žalobcům jako peněžité zadostiučinění, je u žalobců a) a b) částka 1 000 000 Kč, když ve vztahu k žalobci a) je zásah širší a ve vztahu k žalobkyni b) naopak hlubší. U žalobkyně c) shledal jako přiměřenou částku 200 000 Kč, protože útoky žalované se nezletilých žalobců nedotýkají v takové míře jako jejich rodičů. Pro žalobce d) jde o částku 150 000 Kč, když zhruba čtvrtina článků vyšla předtím, než mu vznikla právní osobnost. Uvedené částky však žalobcům a), b) a c) nepřiznal v plném rozsahu, neboť na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že ve vztahu ke čtvrtině článků je jejich právo na zadostiučinění v penězích promlčeno. Námitku promlčení posuzoval dle § 101 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), se závěrem, že se uplatní obecná tříletá promlčecí doba, takže právo je promlčeno ve vztahu ke článkům 1 – 16, které byly publikovány více než 3 roky před podáním žaloby (28. 1. 2016).

II.
Dovolání a vyjádření k němu

4. Rozsudek odvolacího soudu v rozsahu jeho výroků II, III a IV napadli žalobci rozsáhle odůvodněným dovoláním, jehož přípustnost spatřují v tom, že se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu a řešil otázku, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Jako dovolací důvod dovolatelé uvádějí nesprávné právní posouzení věci. Namítají, že se odvolací soud při posouzení otázky promlčení ve vztahu k žalobcům a), b) a c) odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Poukázali na rozsudky Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 9. 1974, 2 Cz 19/74, „Rc 38/75“, popřípadě ze dne 31. 5. 1983, sp. zn. 1 Cz 13/83, podle nichž je ve vztahu k určení začátku běhu promlčecí lhůty třeba stanovit, zda nárok na náhradu škody tvoří nedělitelný celek, nebo zda se jedná o samostatné nároky na náhradu škody, které se vztahují k více oddělitelným škodním událostem. V nyní posuzované věci žalobci požadovali za újmu způsobenou jim žalovanou jednorázovou částku zadostiučinění, která nepředstavuje součet náhrad za jednotlivé články. Poznamenávají, že kdyby žalobou požadovali zadostiučinění „pouze“ ve vztahu k článkům vydaným po uplynutí promlčecí doby, nemělo by to mít vliv na výši peněžitého zadostiučinění, jelikož z hlediska obecného hodnocení nepříznivého následku a navíc s přihlédnutím k preventivně-sankční funkci zadostiučinění je zcela irelevantní, zda se jednalo o 46 nebo 62 článků. Stejnou argumentaci uplatňují ve vztahu k závěru odvolacího soudu o snížení výše zadostiučinění žalobci d). Dále činí spornou výši relutární satisfakce, kterou považují za nepřiměřeně nízkou. V prvé řadě se domnívají, že odvolací soud neaplikoval zákonem zakotvené zásady soukromého práva, zejména stanovené v § 6 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“), když žalobcům přičetl k tíži, že se proti jednání žalované včas neohradili, a tak vlastně žalovaná těží ze svého protiprávního jednání. Uvedený závěr odvolacího soudu je tak nelogický a neakceptovatelný zejména ve vztahu k nezletilým žalobcům c) a d), kteří jsou v otázce aktivní ochrany svých osobnostních práv zcela závislí na svých zákonných zástupcích. Odmítají názor, že důvodem pro snížení náhrady je sdílená újma a okolnost, že žalobcům újmu vzniklou souběžnými zásahy odčiňují i další osoby. Každý z žalobců byl podle nich zasažen odlišně a utrpěl jednáním žalované specifickou újmu. Závěr o sdílené újmě považují za rozporný s rozhodnutími Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1476/2012 a 30 Cdo 3694/2011. Nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že nezletilí žalobci c) a d) byli publikovanými články zasaženi podružně a zprostředkovaně, naopak poukazují na to, že právě oni jsou útoky žalované s ohledem na svůj věk ohroženi nejvíce. Odkazují na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3466/201 (správně 30 Cdo 3466/2015) a 30 Cdo 3386/2010, v nichž byl vysloven závěr, že ač osoba plně nevnímá obsah zásahu do jejích práv, neznamená to, že nemá právo na náhradu nemajetkové újmy. Dovozují, že přiznané náhrady neplní preventivně-sankční (tj. odstrašující a odrazující) funkci. Napadené rozhodnutí také podle názoru žalobců nerespektuje kritéria a relevantní faktory pro přiznání přiměřené výše zadostiučinění, je ohledně některých závěrů nepřezkoumatelné a konečně je v rozporu se zásadou předvídatelnosti.

Žalobci jsou přesvědčeni, že odvolací soud především ve vztahu k nezletilým žalobcům c) a d) náležitě a komplexně nezhodnotil všechny rozhodné okolnosti pro přiznání náhrady nemajetkové újmy v penězích a ignoroval prokázaný skutkový stav. Odvolací soud nesprávně rozhodl i o náhradě nákladů řízení, když i přes to, že žalobci v řízení jednoznačně prokázali základ nároku, nepřiznal jim plnou náhradu nákladů řízení.

5. Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že se ztotožňuje se závěry odvolacího soudu, dovolání považuje za nepřípustné, a proto navrhuje, aby je Nejvyšší soud odmítl.

III.
Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.".

7. Dovolání bylo podáno včas, osobami k tomu oprávněnými, řádně zastoupenými advokátem podle § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

8. Dovolání proti rozhodnutí o nákladech řízení není vzhledem k ustanovení § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. přípustné, proto je Nejvyšší soud podle § 243c odst. 1 o. s. ř. v této části odmítl.

9. Dovolání je přípustné pro řešení otázky promlčení náhrady nemajetkové újmy způsobené zásahem do osobnostních práv formou série článků, jestliže promlčecí lhůta od uveřejnění některých z nich uplynula před podáním žaloby, a zčásti i otázky kritérií pro stanovení výše náhrady za takový zásah s přihlédnutím ke specifikům ochrany nezletilých dětí, neboť tyto otázky byly odvolacím soudem zčásti vyřešeny v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu a zčásti (v některých dílčích aspektech) dosud nebyly dovolacím soudem řešeny.

IV.
Důvodnost dovolání

10. Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

11. Podle § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014 (dále též jen „ o. z.") právo na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se posuzuje podle dosavadních právních předpisů.

12. Podle § 3036 o. z. se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují všechny lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i lhůty a doby pro uplatnění práv, která se řídí dosavadními právními předpisy, i když začnou běžet po dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

13. Jak již bylo uvedeno, odvolací soud z částek, které považoval za přiměřené finanční zadostiučinění, žalobcům a), b) a c) přiznal vždy jen tři čtvrtiny, neboť na rozdíl od soudu prvního stupně shledal důvodnou námitku promlčení vznesenou žalovanou ve vztahu k 16 článkům, které byly zveřejněny v období mezi 11. 7. 2012 a 28. 12. 2012. Toto právní posouzení dovolatelé zpochybňují.

14. Právem na náhradu škody podle § 3079 odst. 1 o. z. je třeba za použití § 2894 o. z. rozumět právo

na náhradu újmy ve smyslu pojmosloví občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014, pro kterou dosavadní právní předpisy používaly termín „škoda“, tj. jak škody ve smyslu § 2894 odst. 1 o. z., tj. újmy na jmění, tak i nemajetkové újmy ve smyslu § 2894 odst. 2 o. z. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 2019, sp. zn.25 Cdo 2308/2018).

15. Jestliže ke škodní události došlo před 1. 1. 2014, posoudí se promlčení práva na náhradu újmy na zdraví, která vznikla po tomto datu, podle dosavadních předpisů, tj. podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013 (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 25 Cdo 3377/2018, uveřejněný pod č. 97/2019 Sb. rozh. obč.). Tentýž závěr se obdobně uplatní u promlčení práva na náhradu nemajetkové újmy způsobené neoprávněným zásahem do všech osobnostních práv.

16. Vzhledem k tomu, že k uveřejnění článků představujících protiprávní zásahy do osobnostních práv žalobců, které způsobily nemajetkovou újmu, jejíhož odčinění se žalobci domáhají, došlo před 1. 1. 2014 i po tomto datu, je nutno protiprávnost jednání i jeho právní následky posuzovat podle právní úpravy účinné v době tohoto jednání (srov. Melzer in Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. Praha: Leges, 2018, s. 1659, marg. č. 225-26), tedy v daném případě podle obou právních úprav, což má však vzhledem k jejich obsahové podobnosti (s výjimkou promlčení) minimální praktický význam.

17. Volba právního předpisu použitelného na posouzení počátku běhu promlčecí doby a její délky však závisí na řešení jedné z dovolateli předestřených otázek, a to zda mají být jednotlivé články posuzovány jako samostatné zásahy, anebo zda tvoří pokračující zásah, jehož promlčení je třeba posuzovat vcelku podle právní úpravy účinné v době jeho skončení, a odkdy tudíž počíná běžet promlčecí lhůta pro uplatnění těchto nároků.

18. Východiskem pro posouzení promlčení uplatněných nároků je právní závěr vyslovený již v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 9. 1974, sp. zn. 2 Cz 19/74, publikovaném pod č. 38/1975 Sb. rozh. obč., podle nějž z hlediska promlčení nelze považovat nároky na náhradu škod vznikajících a narůstajících pokračujícím porušováním téže právní povinnosti za jediný nedělitelný nárok na náhradu škody, který by vznikl teprve po skončeném porušování právní povinnosti nebo po dovršení celkové škody, nýbrž za samostatné nároky. Ač byl tento závěr, akceptovaný i pozdější judikaturou dovolacího soudu (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2947/99, ze dne 15. 9. 2010, sp. zn. 28 Cdo 2167/2010, ze dne 25. 8. 2016, sp. zn. 30 Cdo 2007/2014, a ze dne 24. 1. 2017, sp. zn. 30 Cdo 833/2015), vysloven ve vztahu k nárokům na náhradu škody, uplatní se obdobně ve vztahu k nárokům na náhradu nemajetkové újmy způsobené zásahem do osobnostních práv.

19. Právní otázka promlčení nároku na náhradu nemajetkové újmy vzniklé publikací série článků v informačních médiích byla v mezidobí řešena na obdobném skutkovém základu (ve věci týchž žalobců proti jiným mediálním subjektům) rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1752/2019, v němž byly vysloveny následující závěry.

20. Každý tiskový článek dotýkající se osobnostních práv osob, o nichž informuje nepřiměřeným a nedovoleným způsobem, zpravidla představuje samostatný zásah, který je odškodnitelný samostatnou částkou; promlčecí lhůta k uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy počíná běžet nejdříve od okamžiku, kdy zásah vyvolá újmu. Sděluje-li ovšem určitá skupina článků tutéž či obdobnou informaci, resp. vyjadřuje se v různých obměnách ke společnému tématu, spoluvytváří ve výsledku jednotnou újmu, a povyšuje tak svou negativní kvalitu na úroveň celistvého působení, aniž by bylo dost dobře možné určit, jakou část celkové újmy ten který článek způsobil; počátek běhu promlčecích lhůt se tehdy odvíjí až od ukončení takto uceleného působení.

21. Na druhé straně z důvodu zachování principu právní jistoty v případech, kdy škůdce informuje o určité osobě (typicky veřejně známé) pravidelně, není možné přijmout závěr o ničím neomezené jednotnosti zásahu tvořeného zásahy dílčími, který by mohl vést k tomu, že by promlčecí lhůta de facto nikdy běžet nepočala, neboť by se její počátek běhu s každým dalším článkem odsouval. Je tedy nutné najít kritérium, oddělující jednotlivé články či jejich skupiny, tak aby bylo možno definovat, co tvoří jeden zásah (jedno jednání) se samostatným během promlčecí lhůty. Základním východiskem je téma článků, které může být jednotícím prvkem jak z hlediska obsahu nepřiměřeného zásahu, tak z hlediska povahy újmy, resp. důvodů, pro které dotčená osoba negativně vnímá zveřejňování citlivých údajů o své osobě. Články se stejným tématem se spolupodílejí na vzniku téže újmy, přičemž újma počne vznikat prvním článkem na dané téma a další články újmu prohlubují a rozšiřují. Samozřejmě tuto hranici většinou nelze zcela ostře a paušálně stanovit, neboť je obvyklou mediální praxí, že ačkoliv článek pojednává o jednom konkrétním tématu, je v něm zároveň zmiňována předchozí činnost (historie) osoby, popř. je činěn odkaz na předchozí články o ní.

22. Nastal-li mezi články, které referují o obdobném tématu, delší časový interval, pro nějž je třeba na následující článek hledět již jako na znovuobnovení negativního působení, nikoliv jen jako na navazující rozšíření předchozího zásahu, jde o samostatné zásahy s odpovídajícím právním dopadem na běh promlčecí lhůty. Právně významným mezníkem z tohoto pohledu je i podání žaloby, jímž sám poškozený uzavírá rozsah působení sérií jednotlivých útoků. Pokračuje-li přesto mediální subjekt ve své protiprávní činnosti, posunuje intenzitu svého působení do vyšší roviny a od tohoto okamžiku lze považovat jím působenou újmu za samostatný nárok, byť by taková činnost časově navazovala na předchozí zásahy. Jestliže by v tom pak pokračoval i poté, co mu bylo pravomocným rozhodnutím uloženo zdržet se neoprávněných zásahů či mu byla uložena povinnost poskytnout za ně přiměřené zadostiučinění, opět jeho působení získá samostatnou povahu podtrženou tím, že vědomě nerespektuje soudní rozhodnutí, což nese odpovídající právní (například i exekuční) důsledky. Takto stupňované porušování osobnostních práv se projeví i ve výši náhrady.

23. Tyto obecné závěry se promítají do konkrétních poměrů projednávané věci tak, že souhrn šedesáti dvou článků vydaných žalovanou v době od 11. 6. 2012 do 16. 10. 2015 o soukromých vztazích žalobce a) k ostatním žalobcům představuje neobvykle masivní mediální působení prolínající se navíc tematicky i časově s negativním působením obdobné činnosti dalších mediálních subjektů. Prvních šestnáct článků, které odvolací soud považoval za samostatné zásahy a nároky na náhradu z nich vyplývající za promlčené, bylo uveřejněno v úzké časové i tematické souvislosti s dalšími články (mezi článkem 16 z 28. 12. 2012 a článkem 17 z 1. 2. 2013 je časový odstup cca 1 měsíce a maximální časový odstup mezi následně uveřejněnými články zabývajícími se osobními vztahy mezi žalobci je 4,5 měsíce mezi články 19 a 20), a je tudíž třeba je považovat za jediný pokračující zásah, jehož skončení spadá do doby účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., podle nějž se tudíž promlčení posuzuje.

24. Právo na peněžitou náhradu nemajetkové újmy se podle § 612, § 620 odst. 1, § 629 odst. 1 a § 636 odst. 1 a 2 o. z. promlčuje v tříleté subjektivní lhůtě (běžící od okamžiku, kdy se poškozený o újmě dozvěděl či dozvědět měl a mohl), nebo v objektivní lhůtě (běžící od vzniku újmy), která je buď desetiletá, anebo v případě úmyslného způsobení újmy patnáctiletá. Promlčení nastává uplynutím kterékoli z obou lhůt.

25. Promlčecí lhůta nemůže začít běžet dříve, než škoda (újma) vznikla. Subjektivní promlčecí lhůta nemůže začít běžet dříve než promlčecí lhůta objektivní a rovněž počátek běhu objektivní promlčecí lhůty nelze klást k okamžiku, kdy došlo k protiprávnímu úkonu, který vedl ke vzniku škody, nýbrž až k okamžiku vzniku škody samotné (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2507/2005, uveřejněný pod č. 38/2008 Sb. rozh. obč., nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2876/2008). Tento závěr, dovozený za účinnosti občanského zákoníku z r. 1964, se uplatní i za účinnosti občanského zákoníku účinného od 1. 1. 2014.

26. Vzhledem k výše dovozeným závěrům o celistvosti zásahu do osobnostních práv, nemajetková újma v celém rozsahu vznikla žalobcům až uveřejněním posledního článku. Byl-li poslední článek uveřejněn 16. 10. 2015 a byla-li žaloba podána 28. 1. 2016, je zřejmé, že nároky žalobců ani zčásti promlčeny nejsou. Závěry odvolacího soudu o částečném promlčení nároku žalobců a), b) a c) tedy nejsou správné, to samo o sobě však ještě neznamená, že v konečném výsledku není správná ani výše peněžité náhrady těmto žalobcům přiznaná.

27. K přiměřenosti peněžité náhrady, kterou dovolatelé považují za nepřiměřeně nízkou, nutno předeslat, že dovolací soud při přezkumu výše zadostiučinění v zásadě posuzuje právní otázky spojené s výkladem zákonných podmínek a kritérií. Stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně a přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího. Přípustnost dovolání tak nemůže založit pouhý nesouhlas s formou nebo výší zadostiučinění, neboť ta se odvíjí od okolností každého konkrétního případu a nemůže sama o sobě představovat otázku hmotného práva ve smyslu § 237 o. s. ř. Výsledným zadostiučiněním se dovolací soud zabývá až tehdy, byla-li by zcela zjevně nepřiměřená. Jinými slovy, dovolací soud posuzuje v rámci dovolacího řízení, jakožto řízení o mimořádném opravném prostředku, jen správnost základních úvah odvolacího soudu, jež jsou podkladem pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 30 Cdo 665/2016, a rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 30 Cdo 2202/2017, nebo ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 30 Cdo 439/2018).

28. Podle § 11 obč. zák. fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.

29. Podle § 13 obč. zák. fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby mu bylo dáno přiměřené zadostiučinění (odst. 1). Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích (odst. 2). Výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo (odst. 3).30. Podle § 81 odst. 1 věty první o. z. chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Podle odst. 2 tohoto ustanovení ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

31. Podle § 82 odst. 1 o. z. člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.

32. Podle § 86 o. z. nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.

33. Podle § 2951 odst. 2 o. z. nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

34. Podle § 2957 věty první a druhé o. z. způsob a výše přiměřeného zadostiučinění musí být určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Jimi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace

poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody.

35. Dovolatelé ve svém dovolání nesouhlasí s výší přiznané peněžité náhrady, a to ve vztahu ke každému z nich. S dovolateli lze souhlasit, že celková jednorázová částka zadostiučinění nepředstavuje součet jednotlivých nároků žalobců na zadostiučinění ve vztahu k jednotlivým článkům. Nelze však již souhlasit s jejich názorem, že je počet článků pro určení výše náhrady nerozhodný. Není totiž správná úvaha, že bez ohledu na počet článků zůstávají všechna hodnocená kritéria (závažnost, intenzita, míra zavinění původce zásahu, dlouhodobost a opakování jeho jednání i další okolnosti na straně původce zásahu i oběti) stejná. Je totiž zřejmé, že nejzávažnější a nejintenzivnější újmu přinášejí články, které poprvé zasáhnou do soukromí dotčených osob, ale pozdější opakování těchto informací, jejich „obohacování" o další detaily a dlouhodobé „recyklování", znemožňuje, aby byly zapomenuty, nepochybně způsobenou újmu prohlubuje, a musí tudíž mít vliv i na určení přiměřené náhrady.

36. I v poměrech právní úpravy občanského zákoníku účinného od 1. 1. 2014 stále platí závěry dovozené judikaturou za účinnosti předchozí právní úpravy i ve vztahu k jiným než tzv. mediálním kauzám, že peněžité zadostiučinění plní především satisfakční funkci, avšak jeho úlohu preventivního významu zákonu odpovídajícího a spravedlivého zadostiučinění nelze v zásadě vylučovat (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4431/2007, uveřejněný pod č. 98/2010 Sb. rozh. obč., jakož i rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3322/2008, a ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. 30 Cdo 83/2011).

37. Dovolateli zdůrazňovanou preventivně-sankční funkci náhrady nemajetkové újmy lze akceptovat v tom smyslu, že uložení peněžité náhrady jako následek porušení příkazu či zákazu obsaženého v právní normě v sobě zahrnuje jak preventivní prvek, tj. má též odrazovat samotného porušitele normy i další subjekty od protiprávního jednání, tak i sankční prvek v tom, že porušitele právní normy stíhá negativní následek touto normou předpokládaný. V soukromoprávních vztazích je však primární funkcí náhrady újmy funkce kompenzační, popřípadě satisfakční, zatímco funkce preventivně-sankční je pouze odvozená a zprostředkovaná. Nelze ji tedy chápat v tom smyslu, že by účelem uložení peněžité náhrady bylo exemplární potrestání původce zásahu, a tedy požadavek, aby náhrada byla natolik vysoká, aby se porušování právní normy původci zásahu „nevyplácelo".

38. Proti sankční funkci peněžních náhrad za nemajetkové újmy ve smyslu punitivním (represivním, trestajícím) existuje celá řada přesvědčivých argumentů. Takové pojetí je především kontinentálnímu právu cizí, neboť trestání by mělo být doménou veřejného práva, zejména práva trestního. I podle názorů významných odborníků z oboru srovnávacího práva u represivní náhrady škody „dochází k archaickému prolínání myšlenek trestního a civilního práva", a proto „by již neměla mít v evropském kontinentálním právním myšlení místo" (srov. Karner, E. Určování nemajetkových újem při ublížení na zdraví z hlediska právní komparatistiky, in XXV. Karlovarské právnické dny, Praha: Leges, 2017, s. 140). S ohledem na funkci náhrady újmy v kontinentálním systému práva odporuje přisuzování sankční funkce přiměřenému zadostiučinění našemu právnímu systému a zadostiučinění musí být pojímáno pouze v rovině kompenzační jako prostředek náhrady újmy, nikoliv prostředek k odstrašení potenciálních škůdců. Sankční funkce náhrady se nesrovnává s ústavní zásadou „*nulla poena sine lege certa*" (není trestu bez konkrétního zákona), neboť žádný zákon výslovně nestanoví, že taková trestní složka náhrady má být uložena, natož v jaké výši. Důvodem nepřípustnosti sankčních náhrad újmy je i možný likvidační účinek na škůdce a vznik bezdůvodného obohacení na straně poškozeného. Zásadní argument proti sankční náhradě škody (újmy) má procesní povahu, neboť pokud se v našem právu rozhoduje o potrestání soukromé osoby, pak pro orgány veřejné moci platí povinnost vyhledávat okolnosti svědčící nejen pro vinu pachatele, nýbrž i v jeho prospěch. Těmto požadavkům však civilní proces, ovládaný zásadou projednací, (z dobrých důvodů) nevyhovuje. (Srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 27/2020, ze dne 16. 12. 2020, sp. zn.

25 Cdo 1004/2020, a ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1752/2019.)

39. Ani požadavek účinného preventivně-sankčního působení náhrady tedy neodůvodňuje zastrašující, drakonické či dokonce likvidační částky náhrad. Objektivní závěr, jaká částka již bude pro vydadatele natolik citelná, že se mu nevyplatí pokračovat v zásazích do osobnostních práv poškozeného, respektive že jej od takového počínání odradí, je nejspíše cílem jen velmi těžko dosažitelným bez značné míry spekulativnosti; takový závěr by navíc předpokládal detailní analýzu ekonomického stavu původce zásahu, což by překročilo rozsah únosného dokazování (viz též zásadu rychlosti a hospodárnosti řízení – § 6 o. s. ř.).

40. Byť je při stanovení výše peněžité náhrady namístě kromě okolností na straně poškozeného vážit i zavinění a motivy, které původce zásahu ke zveřejnění závadné informace vedly, a do určité míry i jeho majetkové poměry, nemůže se tak stát způsobem, který by ve svém důsledku způsoboval neodůvodněné a nepřijatelné disproporce ve výši finanční satisfakce při srovnatelném zásahu, avšak různě situovaných a motivovaných původcích. Zejména v prostředí internetu mohou difamující informace být uveřejněny kýmkoli, kdo provozuje vlastní internetovou stránku, což nemusí být vždy velký mediální dům, který tak dosahuje vysokých zisků. Není žádný rozumný důvod pro to, aby se osobě poškozené „chudým" škůdcem dostalo násobně nižší náhrady za obdobný zásah do téhož osobnostního práva než „šťastnějšímu" poškozenému, jehož osobnost byla zasažena majetným původcem zásahu. Nelze ani prakticky zajistit, aby peněžitá náhrada byla na jedné straně přiměřená intenzitě újmy vzniklé poškozenému a současně citelně postihovala původce zásahu, neboť kritéria pro stanovení výše náhrady způsobilé jednak odčinit nemajetkovou újmu a jednak odradit původce zásahu od jeho opakování by byla zjevně rozdílná (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 27/2020).

41. Ze všech uvedených důvodů dospívá recentní judikatura Nejvyššího soudu k závěru, že český právní řád nezná soukromoprávní institut sankční (trestající) náhrady škody (újmy). Sankční postih je vyhrazen výlučně státní moci a veřejnému právu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3157/2013, a judikaturu, na kterou odkazuje). Na místě je spíše vyvážený přístup soudu, pečlivě hodnotící okolnosti každého případu, v němž dochází ke střetu práva na ochranu soukromí se svobodou projevu a právem na informace (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. I. ÚS 4022/17, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2887/2010). Důležitější než odstrašující výše náhrady v jednotlivém případě je posilování obecného vědomí, že určité jednání je protiprávní a že pokud se proti němu poškozený bude bránit, dostane se mu ochrany.

42. Za nepřijatelný považuje dovolací soud takový výklad závěrů Ústavního soudu vyslovených v nálezu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09, (přesvědčivým odlišným stanoviskem soudkyně I. J. precedenčně oslabeného), podle nějž by výjimka ze zásady zákazu bezdůvodného obohacení osoby dotčené neoprávněným zásahem a zákazu odstrašujícího či likvidačního účinku pro původce zásahu měla vést k takovému určování peněžních náhrad, které by drastickou (likvidační) výší „očistily" mediální sféru od subjektů, jež účel své existence, činnost a marketingovou strategii zakládají na publikaci difamačních (bombastických, šokujících či pikantních), nactiutrhačných a lidskou důstojnost snižujících „informací" o osobách veřejně činných či společensky významných („celebritách"), kdy účelem takového chování je toliko sledování svého majetkového prospěchu a zvýšení publicity svého média. Takové cíle si obecné soudy v rámci občanskoprávního řízení o ochranu osobnostních práv jistě klást nemohou. Ostatně likvidace žalovaného by byla i v rozporu se zájmem žalobců na vymahatelnosti přisouzené náhrady. Odborná literatura navíc citovaný nález interpretuje tak, že jím byla odmítnuta punitivní náhrada (punitive a exemplary damages) a zvolena zvýšená náhrada (aggravated damages), která má v pojetí anglického práva funkci kompenzační, neboť se jí kompenzuje zvýšená újma (srov. Ondřejová, E. Ochrana osobnosti v common law a českém právu. Praha: Leges, 2016, s. 221, oddíl 19.2).

43. Při stanovení výše peněžité náhrady je nutno použít princip proporcionality též tím způsobem, že soud porovná částky této náhrady přisouzené v jiných případech, a to nejen v obdobných (které se s projednávanou věcí v podstatných znacích shodují), ale i v dalších, v nichž se jednalo o zásah do jiných osobnostních práv, např. z titulu odpovědnosti státu za nezákonné omezení osobní svobody, nepřiměřenou délku řízení, náhrady nemajetkové újmy na zdraví ve formě bolestného nebo ztížení společenského uplatnění, újmy na osobnostních právech v rámci ochrany osobnosti, újmy z titulu porušení zákazu diskriminace podle obecné úpravy i v pracovněprávních vztazích apod. (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1747/2014, uveřejněný pod č. 67/2016 Sb. rozh. obč.). Případy, kdy se jednalo např. o zásahy v podobě zjevně nepravdivých článků v bulvárním tisku, jež svým dosahem (počet prodaných výtisků, internetové zveřejnění apod.) byly s to zasáhnout velmi citelným způsobem lidskou důstojnost poškozených, porovnávat s případy úmrtí blízké osoby je ovšem velmi obtížné. Ztráta blízké osoby, zejména dítěte, je pro většinu lidí tou největší ztrátou, s níž se mohou ve svém životě setkat, a je pro ně těžko pochopitelné, že v některých případech (z jejich hlediska méně závažných) dosahují částky peněžní satisfakce v mediálních věcech srovnatelné (či dokonce vyšší) úrovně s náhradami za nemajetkovou újmu způsobenou úmrtím blízkého (srov. nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14). Stejně tak nelze akceptovat, aby náhrady za zásah do soukromí ze strany informačních médií byly výrazně vyšší, než náhrady za poškození zdraví (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 Tdo 190/2017, uveřejněné pod č. 39/2018 Sb. rozh. tr.), za újmu způsobenou trestnými činy proti lidské důstojnosti (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2013, sp. zn. 8 Tdo 46/2013, uveřejněný pod č. 14/2014 Sb. rozh. tr.), za nezákonné trestní odsouzení či za výkon vazby v trestním řízení, které neskončilo pravomocným odsouzením (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, uveřejněný pod č. 52/2012 Sb. rozh. obč.).

44. I judikatura Evropského soudu pro lidská práva, která nejvyšší náhrady (kolem 100 000 eur) poskytuje za dosti výjimečné zásahy do práva na život podle čl. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod – dále jen „Úmluva“ (jde zejména o selhání státu při ochraně života), považuje nároky pozůstalých i nároky osob dotčených na cti, důstojnosti a vážnosti zásahem vybočujícím z práva na svobodu projevu (čl. 10 Úmluvy) za zhruba srovnatelné. Rozpětí náhrad přisuzovaných stěžovatelům za zásah do rodinných vztahů podle čl. 8 Úmluvy se pohybuje průměrně zhruba kolem 10-20 % uvedené částky a za zásah vybočující z práva na svobodu projevu v občanském soudním řízení 15-30 % (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1752/2019). V některých případech jsou přiznávány částky i mimo uvedené rozpětí, avšak je třeba vzít v úvahu jednak rozmanitost a odlišnou závažnost případů posuzovaných dle čl. 8 Úmluvy (péče o nezletilé děti a jejich kontakt s rodiči, určení a popření otcovství, umělé oplodnění, sterilizace, domovní prohlídky, sledování, odposlechy, kontrola korespondence vězňů, postmortální ochrana, porušení presumpce neviny aj.), jednak ekonomický vývoj, v jehož důsledku se náhrady postupem času zvyšují (valorizují). Namátkou lze uvést případy srovnatelných zásahů do práva na respektování soukromého a rodinného života podle čl. 8 Úmluvy, kdy Evropský soud pro lidská práva přiznal náhradu nemajetkové újmy 7 500 eur (Bogomolova proti Rusku, č. 13812/09, rozsudek ze dne 20. 6. 2017), 7 000 eur (Dupate proti Lotyšsku, č. 18068/11, rozsudek ze dne 27. 3. 2014), 7 500 eur (Alkaya proti Turecku, č. 42811/06, rozsudek ze dne 9. 10. 2012), 8 000 eur (Reklos a Davourlis proti Řecku, č. 1234/05, rozsudek ze dne 15. 1. 2009).

45. Hledisko srovnatelnosti s jinými případy peněžité náhrady nemajetkové újmy a jejich zasazení do hierarchie chráněných osobnostních práv je třeba považovat za rozhodující při určení výše peněžité náhrady i v dané věci. Všechna ostatní hlediska jsou pouze doplňková a mohou ovlivnit výši přiznané náhrady již jen v řádu jednotek, maximálně desítek procent, aniž by ovšem bylo nutné vliv jednotlivých hledisek na výši náhrady v soudním rozhodnutí přesně číselně kvantifikovat. Z uvedeného vyplývá hlavní důvod, proč náhrada nemůže dosahovat sedmimístných částek, jak požadují žalobci. To je také třeba vzít v úvahu při posouzení významu dalších dovolateli uplatněných

námitek.

46. V obecné rovině lze souhlasit s názorem, že při určení výše náhrady je třeba zohlednit i případné otálení žalobců s uplatněním práva u soudu. Racionálně obhajitelná je úvaha, že otálení s uplatněním nároku nepřímo nasvědčuje tomu, že zásahy nejsou poškozenými vnímány silně úkorně, a je ustálenou soudní praxí, že odstup doby většinou intenzitu újmy snižuje (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1752/2019). Tyto závěry by však bylo možno plně uplatnit v případě jednorázového zásahu do osobnostních práv, např. uveřejněním jediného článku. V daném případě však byla po delší dobu uveřejňována celá série článků, kterou, jak bylo výše dovozeno, je třeba považovat za jediný pokračující zásah. Za této situace nelze faktor plynutí času přeceňovat a prodlevu 3,5 roku od publikace prvního článku tak přičítat výrazně k tíži žalobců, jejichž údajná liknavost se nejeví jako významná vzhledem k intervalu mezi posledním článkem (16. 10. 2015) a podáním žaloby (28. 1. 2016). Také úsudek o zeslabování újmy postupem času nemá místo tehdy, jestliže se dílčí zásahy do práv znovu a znovu opakují v podobě stále nových článků. Úvaha, že včasná obrana mohla zabránit prohlubování újmy uveřejňováním dalších článků, je spíše spekulativní. Žalobci sotva mohli mít jistotu, že v případě obrany proti neoprávněným zásahům jich žalovaná zanechá; výpovědi pracovníků žalované o tom, že žalovaná považuje za svou povinnost pátrat (slídit) v soukromí žalobců, svědčí spíše o opaku. Nicméně uvedená úvaha odvolacího soudu se mohla jen nepříliš významně projevit při stanovení výše náhrady, a její zjevnou nepřiměřenost tudíž nebyla způsobilá založit.

47. Závěry odvolacího soudu nejsou v rozporu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4431/2007, uveřejněným pod č. 98/2010 Sb. rozh. obč., v němž byl vysloven závěr, že tím, že se postižená fyzická osoba sama vystavila možnému diskriminačnímu jednání, se nesnižuje míra jejího práva na ochranu osobnosti, ani se tím nevylučuje neoprávněnost případného zásahu proti její osobní integritě. Odvolací soud žalobcům ochranu osobnosti poskytl, neoprávněnost zásahu proti jejich osobní integritě nevyloučil a z citovaného rozsudku nelze dovodit, že by dovolací soud vylučoval možnost zohlednit výše uvedené okolnosti při určení výše náhrady za způsobenou újmu. Ani zásada, že nikdo nesmí těžit ze svých protiprávních činů (§ 6 odst. 2 o. z.), jíž se žalobci opakovaně dovolávají, nemůže znemožnit soudu, aby na základě zákonných a judikaturou dovozených hledisek (z nichž některá svědčí ve prospěch žalobců a některá ve prospěch žalované) stanovil přiměřenou výši náhrady.

48. Není zřejmé, z čeho dovolatelé usuzují, že se odvolací soud sice pozastavil nad neakceptovatelnými praktikami žalované (která postavila žalobce před volbu, že buď budou spolupracovat, nebo o nich otiskne, co bude chtít), že je však ve svém rozhodnutí nijak nezohlednil. Již z toho, že tuto okolnost výslovně v odůvodnění zmínil, je přece nepochybné, že ji při určení výše náhrady v neprospěch žalované zohlednil.

49. Ani okolnost, že nárok sami nezletilí žalobci pro nedostatek procesní způsobilosti uplatnit nemohli a uplatnili jej za ně jejich zákonní zástupci (což je nejen jejich právem, ale i povinností – viz § 36 zákona o rodině a § 892 odst. 1 o. z.), nelze přičítat k tíži žalované.

50. Odvolací soud zohlednil při stanovení výše náhrady i to, že vzniklá újma je pro žalobce újmou sdílenou a že žalobcům vzniklou újmu z důvodu souběžných zásahů odčiňují i další osoby. Dovolatelé s uvedenými závěry nesouhlasí a s poukazem na judikaturu Nejvyššího soudu argumentují, že v daném případě o sdílenou újmu nejde a že odčinění dalšími subjekty relevantní není. Ačkoli odvolací soud uvedenou úvahu blíže nerozebral a neuvedl, jak se kvantitativně projevila ve výši přisouzené náhrady, námitky dovolatelů dovolací soud nepovažuje za opodstatněné.

51. Nemajetková újma z povahy věci není objektivně kvantifikovatelná a její odčinění uvedením do předchozího stavu je v podstatě nemožné. Proto peněžitá náhrada nemajetkové újmy nepředstavuje

jako v případě majetkové újmy uvedení poškozeného do majetkového stavu, v jakém by byl, pokud by ke škodní události nedošlo, nýbrž jen poskytnutí zadostiučinění (satisfakce) ve formě peněžních prostředků, za něž si poškozený může opatřit výhody, užitky či požitky, které mu umožní zmírnit způsobenou nehmotnou újmu (srov. Doležal/Melzer in Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. Praha: Leges, 2018, s. 951, marg. č. 293; Knap, K., Švestka, J. a kol.: Ochrana osobnosti podle občanského práva, Praha: Linde, 2004, s. 183).

52. Z uvedeného vyplývá, že pokud se souběžně na zásazích do soukromí žalobců obdobnou formou a s využitím obdobných informací podílelo více subjektů, kteří tuto újmu odčiňují, je to důvod ke snížení peněžité náhrady, jelikož újmy způsobené těmito subjekty se navzájem překrývají a adekvátní míra požitků, jimiž lze tyto újmy zmírnit, nemůže být určována prostým součtem náhrad od všech odpovědných subjektů, neboť by tak dosahovala extrémních, společensky neakceptovatelných částek přesahujících naplnění výše uvedené kompenzačně-satisfakční funkce náhrady nemajetkové újmy. Obdobný přístup je zastáván i v anglosaském právu (srov. Ondřejová, E. Ochrana osobnosti v common law a českém právu. Praha: Leges, 2016, s. 93, oddíl 9.5.7).

53. Obdobná myšlenka je základem konceptu sdílené újmy, která je důvodem ke snížení peněžité náhrady. Ten je založen na úvaze, že jednak nemajetková újma spočívající v duševním strádání skupiny blízkých osob je snášena lépe díky jejich vzájemné psychické podpoře a jednak peněžitá náhrada této újmy není mechanickým součtem náhrad za újmu členů takové skupiny, neboť slouží k opatření hmotných a nehmotných statků, jež zmírňují nemajetkovou újmu poškozených a mohou přinášet užitky a požitky více poškozeným současně. To, že každého ze skupiny poškozených se zásah do osobnostních práv dotkl poněkud jinak, musí se s ním individuálně vyrovnávat a samostatně je určována i náhrada pro každého z nich, na uvedených závěrech nic nemění. Pokud o sdílené újmě hovoří pouze judikatura týkající se náhrad za nepřiměřenou délku soudního či jiného řízení, neznamená to, že je tento koncept nepoužitelný v jiných případech. Poukazují-li dovolatelé na rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3694/2011, a ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1476/2012, není s nimi napadené rozhodnutí v rozporu, neboť jak sami dovolatelé uvádějí, těmito rozhodnutími bylo řečeno, že pouze z důvodu společenství žalobců není na místě úvaha o snížení peněžitého zadostiučinění (takovou úvahu v nyní projednávané věci odvolací soud nevyslovil a dovolací soud výše vysvětlil, proč je zde úvaha o sdílené újmě přijatelná), respektive v druhém z citovaných rozhodnutí dovolací soud požadoval na soudech nižších stupňů, aby odůvodnily, zda účast více osob na jedné straně sporu vede k závěru o nižší újmě jednotlivých poškozených, či naopak k újmě standardní nebo vyšší. V rozsudku sp. zn. 30 Cdo 3694/2011 Nejvyšší soud poukázal na řadu rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, v nichž byl koncept sdílené újmy použit i v řízeních, která se netýkala nepřiměřené délky soudního či jiného řízení. Již ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, Cpjn 206/2010, uveřejněném pod č. 58/2011 Sb. rozh. obč., byla v této souvislosti označena za významnou okolnost, zda společníci vedli spor ve shodě jako manželé či v jiném zájmovém souladu (bod V stanoviska). Tento znak je v projednávané věci nepochybně naplněn.

54. Nelze přisvědčit dovolatelům, že odvolací soud nesprávným způsobem zohlednil věk nezletilých žalobců c) a d) a že újmu jim způsobenou publikací článků v době jejich útlého dětství či zčásti dokonce před narozením žalobce d) bagatelizoval. Dovolací soud se ztotožňuje s názorem odvolacího soudu i soudu prvního stupně, že vzhledem k nízkému věku [k datu publikace posledního článku 16. 10. 2015 bylo žalobkyni c) 3,5 roku a žalobci d) 1,5 roku] nezletilí žalobci nebyli schopni vnímat působení inkriminovaných textů, takže dopad na ně mohl být pouze zprostředkovaný a zásah do jejich osobnostních práv nemohl dosáhnout takové intenzity jako u dospělých žalobců a) a b), kteří byli v centru pozornosti dotčených článků, a proto je přiměřená nezletilým žalobcům přiznaná nižší náhrada. Důležitější než peněžitá náhrada je v tomto případě zdržovací nárok, eliminující do budoucna negativní působení protiprávních zásahů. Úvahy o vysokém až nevyhnutelném riziku

poškození zdravého psychického vývoje a přirozeného sociálního začlenění nezletilých žalobců v důsledku útoků žalované jsou přehnané a do značné míry spekulativní. Informace obsažené v článcích ani nebyly takového charakteru, že by v soudobé společnosti byly způsobilé závažným způsobem ohrozit zdravý vývoj nezletilých. S plynutím času se navíc potenciální riziko negativního vlivu protiprávních zásahů na zdravý vývoj dětí snižuje a tento časový odstup je přirozeně tím větší, čím je dítě v době zásahu mladší (srov. citovaný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1752/2019). V daném případě byla tedy důvodně nezletilým žalobcům přiznána částka nižší než žalobcům dospělým.

55. Není zřejmé, v jakém směru by rozhodnutí odvolacího soudu mělo být v rozporu s dovolateli odkazovanými rozhodnutími Nejvyššího soudu (rozsudky ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 30 Cdo 252/2014, ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3386/2010, nebo ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 30 Cdo 3466/2015) a z nich dovolateli citovanými obecnými závěry o potřebě zvláštní, komplexní ochrany nezletilých dětí a objektivním posuzování duševní újmy. Pokud byl v rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 3466/2015 vysloven závěr, že v řízení se obvykle pouze zjišťuje, zda jsou dány objektivní důvody pro to, aby se konkrétní osoba mohla cítit poškozenou – tedy je nutné posoudit, zda vzhledem ke konkrétním okolnostem případu by se i jiná osoba v obdobném postavení mohla cítit dotčena ve složkách tvořících nemajetkovou sféru jednotlivce, stalo se tak v souvislosti s tezí, že vznik nemajetkové újmy zpravidla nelze dokazovat, neboť jde o stav mysli poškozeného.

56. Základní úvahy odvolacího soudu o stanovení výše peněžního zadostiučinění jsou založeny na zjištěném skutkovém stavu, který nepodléhá přezkumu dovolacího soudu. Odvolací soud přihlédl k okolnostem konkrétního případu a své závěry podrobně a srozumitelně odůvodnil. Dovolací soud pokládá v této souvislosti za podstatné, že přisouzená náhrada odpovídá primárně satisfakční funkci a je v odpovídající relaci k náhradám nemajetkových újem v jiných případech, včetně náhrad za usmrcení osoby blízké, jež dle ustálené judikatury (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 894/2018, uveřejněný pod číslem 85/2019 Sb. rozh. obč.) činí u nejbližších osob (manžel dítě, rodič) v základní, dále modifikovatelné výši dvacetinásobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok předcházející smrti poškozeného (což představuje např. pro rok 2013 částku 502 560 Kč).

57. Při stanovení výše náhrady odvolací soud správně přihlížel též k tomu, jaké částky jsou přiznávány poškozeným v obdobných sporech o náhradu nemajetkové újmy způsobené zásahem do osobnostních práv ze strany informačních médií. V tomto směru je však nutno upozornit, že, jak odvolací soud konstatoval, spory týchž žalobců proti dalším mediálním subjektům nejsou dosud skončeny, s výjimkou řízení proti vydavatelství E. M., a. s., v němž za nemajetkovou újmu způsobenou žalobci publikací 32 článků s obdobnou tematikou Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1752/2019, přiznal žalobci a) 500 000 Kč, žalobkyni b) 500 000 Kč, žalobkyni c) 200 000 Kč a žalobci d) 100 000 Kč. Tento případ se tak zároveň nabízí jako vhodné referenční hledisko pro určení výše odškodnění v projednávané věci, když v řadě aspektů je s ní shodný a právě jen počet článků zasahujících do soukromí týchž žalobců uveřejňováním prakticky týchž informací je nižší (zhruba poloviční).

58. Již z uvedených důvodů (navzdory odlišnému posouzení otázky promlčení) nemohou být částky 750 000 Kč pro žalobce a) a b), a 150 000 Kč pro žalobce d) nepřiměřeně nízké. Posouzení přiměřenosti uvedených částek vyplývá i z judikatury v typově srovnatelných případech (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3423/2018, ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1092/2011, nebo ze dne 16. 5. 2013, sp. zn. 30 Cdo 909/2013).

59. Vzhledem k výše uvedenému závěru, že počet závadných článků je sice jedním z kritérií pro stanovení výše náhrady, že však nejde o mechanický násobek náhrady za jeden článek a počtu článků, neboť rozhodující je samotný prvotní dílčí zásah do soukromí, který je dalšími články pouze

zesilován, a s přihlédnutím ke všem shora zmíněným relevantním kritériím (včetně mimořádného počtu dílčích útoků představovaných jednotlivými články a značné doby jejich pokračování) lze za přiměřenou náhradu pro každého z obou dospělých žalobců a) a b) považovat odvolacím soudem určenou částku 750 000 Kč.

60. Jak bylo výše uvedeno, náhrada pro nezletilé děti musí být výrazně nižší než náhrada pro dospělé, neboť v době zásahů si nezletilí nepříznivé účinky zásahů vzhledem k nízkému věku nemohli uvědomovat a do budoucna je možnost narušení psychického vývoje spekulativní a vzhledem k plynutí času a charakteru zásahů málo pravděpodobná. Zároveň je však třeba i mezi oběma dětmi rozlišovat, neboť ze skutkových zjištění vyplynulo, že žalobce d), který se narodil až po publikaci 30. článku a právní osobnost nabyl ve smyslu § 25 o. z. početím, tedy odhadem po publikaci 19. článku, se zhruba čtvrtina článků netýkala a až od 23. článku se objevovala sdělení, že žalobci a) a b) budou rodiči dalšího dítěte, tj. právě žalobce d). Lze akceptovat úvahu odvolacího soudu, že přibližně tři čtvrtiny článků se týká i jeho soukromí (početí), proto je na místě náhradu pro něj určit nižší částkou než pro žalobkyni c), jejíž nárok není zčásti promlčen, jak uvažoval odvolací soud, a není tedy důvod jej krátit. Pokud ve věci sp. zn. 25 Cdo 1752/2019 bylo přiznáno nezletilé žalobkyni c) 200 000 Kč a nezletilému žalobci d) 100 000 Kč a částky přiznané dospělým žalobcům a) a b) b jsou v projednávané věci s ohledem na téměř dvojnásobný počet článků o třetinu vyšší, je na místě stanovit nyní náhradu pro nezletilé žalobce proporčně stejně, tedy pro žalobkyni c) částkou 300 000 Kč a pro žalobce d) částkou 150 000 Kč.

61. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné takové vady neshledal.

62. Vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, vytýkanou dovolateli rozhodnutí odvolacího soudu, je nepřezkoumatelnost. Měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele. Obdobně platí, že i když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění práv dovolatele (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněný pod číslem 100/2013 Sb. rozh. obč.). Rozhodnutí odvolacího soudu podrobně objasňuje závěry, na nichž je založeno, a nepřezkoumatelností ve výše vyloženém smyslu tedy netrpí. Ostatně z dovolání obsahujícího rozsáhlou polemiku s argumenty odvolacího soudu je zřejmé, že tvrzené nedostatky odůvodnění rozsudku odvolacího soudu dovolatelům neznemožnily uplatnění opravného prostředku, a nebyly tedy na újmu uplatnění jejich práv.

63. Protože dosavadní výsledky řízení ukazují, že o věci je možné rozhodnout [§ 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř.], změnil dovolací soud napadené rozhodnutí tak, že rozsudek soudu prvního stupně se ve výroku III ve vztahu k žalobkyni c) v rozsahu 300 000 Kč potvrzuje a v rozsahu dalších 200 000 Kč se mění tak, že se žaloba zamítá. V konečném výsledku tedy za neoprávněný zásah do osobnostních práv náleží žalobci a) 750 000 Kč, žalobkyni b) 750 000 Kč, žalobkyni c) 300 000 Kč a žalobci d) 150 000 Kč. Ve zbývajícím rozsahu Nejvyšší soud podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání žalobců jako nedůvodné zamítl.

64. V dovolacím řízení byli žalobci a), b) a d) neúspěšní (byť některé dílčí námitky zejména k

posouzení otázky promlčení byly shledány opodstatněnými), žalobkyně c) měla v dovolacím řízení úspěch jen nepatrný, a měli by tudíž zaplatit žalované náhradu nákladů této fáze řízení (§ 243c odst. 3 věta první, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř.). S ohledem na okolnosti vzniku sporu, opodstatněnost žaloby co do základu, závislost výše plnění na úvaze soudu, nezletilost žalobců c) a d) a neporovnatelnou ekonomickou sílu žalobců jako soukromých osob a žalované jako velké mediální společnosti, dovolací soud z důvodů mimořádného zřetele hodných náhradu nákladů dovolacího řízení žalované podle § 150 o. s. ř. nepřiznal.